

'Lenin was voor ons op school een idool. Er was geen mogelijkheid te twifelen aan zijn grootheid.'

Katya Brekhowa

Katya Pijpaert-Brekhowa is lerares Engels op een scholengemeenschap in Spijkenisse.

Ze woont nu drie jaar in Nederland. Haar Slavisch accent en uiterlijk verraden haar afkomst, maar voor iemand die drie jaar geleden nog in Rusland woonde, spreekt ze verbluffend goed Nederlands. Ze vertelt over haar jeugd in de USSR.

'Ik ben geboren in de omgeving van Perm, in het Oeralgebergte. Mijn vader is oorspronkelijk kozak, hij komt uit Rostow. Dat ligt aan de Don, onder Wolgograd. Ik ben daar veel geweest. Mijn moeder komt uit de Oeral. Mijn vader is architect, hij is van 1941, hij werkt nu voor zichzelf en mijn moeder is docente Engels, zij is vijfenvijftig. Zij heeft vroeger voor de communistische partij gewerkt. Mijn ouders waren allebei lid van de communistische partij. Het was niet mogelijk een goede baan te krijgen, als je geen communist was. Maar alleen mijn moeder was lid uit overtuiging. Zij geloofde in het ideaal dat alle mensen gelijk beloond moesten worden. Dat was haar droom. Zo is ze opgevoed en ze heeft ook haar best gedaan dat in de praktijk te brengen. Later, in de

jaren tachtig, in de laatste jaren van Breznev, raakte ze teleurgesteld en nog voor de perestrojka is ze weg gegaan bij de partij. Het lidmaatschap kon je niet opzeggen, maar je kon wel zeggen: dit werk doe ik niet meer. Ze is toen gaan lesgeven.

De ouders van mijn vader komen uit Rostow; mijn grootvader was kozak. Hij leeft nog steeds, hij is op 14 oktober negentig jaar geworden! Mijn grootouders woonden in een welvarende streek van Rusland. Er is daar goede grond, maar de mensen hebben er ook een goede werkhouding. Ze hebben het daar echter heel slecht gehad onder Stalin met deportaties en zo. Tijdens de collectivisatie werd alles afgenomen: hun grond, hun dieren en heel veel dingen uit hun huis; alles moest naar de kolchoz.

Voor een kozak zijn zijn grond en zijn paard het allerbelangrijkste in zijn leven. Daarom waren er ook veel opstanden in die tijd. Heel veel mensen zijn toen vermoord. Mijn grootvader heeft zijn hele familie verloren. Dat kan hij nog steeds niet vergeten. Ik kan me herinneren dat ik met zijn verhalen bij mijn moeder kwam en dat ze toen zei: 'Er zijn goede dingen gebeurd en slechte, maar als je groter bent, zul je alles begrijpen'.

De vader van mijn moeder was anders, die heeft zich volledig gegeven voor de Sovjet-Unie; hij is twaalf keer gewond geraakt in de oorlog ...'

Kinderjaren

'Ons huis heeft, mijn ouders wonen er nog steeds, ongeveer twaalf kamers; het heeft een verdieping, het is echt een groot huis. We hebben een tuin bij het huis, maar in Rusland is het heel gewoon een *datsja* te hebben en ook

daar hadden wij een tuin. En dan hadden we ook nog een *aardappeltuintje*. Dat heeft iedereen daar; Russische mensen kopen hun aardappelen meestal niet. Achter het huis hadden we ook nog een schuurtje en twee garages. Ik speelde heel veel buiten; ik heb veel met jongens gespeeld. Ik heb hele goede herinneringen aan die tijd! Mijn vader heeft het huis door zijn werk gekregen. Later kon hij het privatiseren, na de perestrojka. Daarvoor huurden ze het huis, maar ze hoefden niet zoveel te betalen. In de Sovjet-Unie betaalde je ook niet veel voor het gas en het water was voor niets. Medicijnen waren gratis en je kon voor niks in het ziekenhuis liggen. Ook het onderwijs was gratis. En het onderwijs was er goed. Nog steeds trouwens!

Kinderen in de Sovjet-Unie gingen vanaf hun tweede jaar naar een *Kinder-garten*, daar kreeg je al wat onderwijs, dus toen wij echt naar school gingen konden de meesten van ons al lezen en schrijven. Zelf had ik het al van mijn moeder geleerd. We gingen daar van 's morgens acht tot 's middags vijf naar toe. Het was vlak in de buurt. Als je zeven jaar werd ging je naar school. Daar kon je tien jaar blijven. De eerste drie jaren krijg je een docent voor alle vakken. Vanaf je tiende, elfde jaar, dus na de derde klas kreeg je verschillende leraren. Er kwamen dan ook klassen met verschillende niveaus.

Op school kregen we niet zoveel te horen over het buitenland en wat wij hoorden was niet zo positief. Mijn wereld was Rusland. Ook wat we op de televisie te zien kregen over het buitenland was niet zo positief. Geschiedenis was op school heel belangrijk, veel over

het eigen land maar ook wel over het buitenland. Ik wist toen niet dat dat allemaal vanuit een marxistisch-leninistische invalshoek gebeurde. Zo moesten we bijvoorbeeld heel veel revoluties bestuderen. Het aantal uur geschiedenis dat je kreeg, hing van het soort klas waarin je zat af en dat hing weer van het niveau en je interesse af. Er waren geschiedenislessen, daar kreeg je zes uur geschiedenis. Maar normaal gesproken kregen de leerlingen twee à drie uur geschiedenis in de week. Ik zat zelf in de literatuurklas met zes uur literatuur in de week.

Omdat ik in de tijd van de perestrojka op school zat, heb ik in de geschiedenislessen niet zoveel marxistisch-leninistische dingetjes moeten doen en ook de aparte lessen erover heb ik niet meer meegemaakt. Het werd langzamerhand steeds minder.

Lenin was voor ons op school een idool. We kregen heel veel verhalen over hem te lezen. Zo stond er in het eerste boek dat we op school kregen, waarmee je dus leert lezen, allemaal plaatjes van hem. Er was geen mogelijkheid te twifelen aan zijn grootheid. Er waren bepaalde dingen die axioma's waren, daarover hoefde je niet te discussiëren, omdat wij ook niets anders hoorden dan die ene opvatting. Maar door mijn grootvader hoorde ik dus andere dingen en dat was wel een beetje verwarrend voor mij.

Samen leven

De leerlingen deden op school heel veel samen. We beschouwden de school als van ons. We maakten samen de lokalen schoon. De school was een gemeenschappelijk goed, met die opvatting waren wij opgevoed. Ieder jaar was er een feest van school en dan komen alle leerlingen en oud-leerlingen, je ziet elkaar en ik voel dan dat de verbondenheid met de school nog steeds sterk is. Er waren natuurlijk ook wel nadelen aan: alles was hetzelfde voor iedereen en je moest een uniform moest dragen.

Ik woonde natuurlijk in een klein stadje, misschien was het in grote steden anders. Maar bij ons kende je iedereen en dat versterkte natuurlijk wel het gemeenschapsgevoel.

In Rusland hadden we heel vaak feesten en dan hadden we discotheek op school of in een buurthuis: 8 maart, vrouwendag: discotheek, 23 februari, discotheek. Maar echte discotheken zoals in Nederland waren er niet. Er was strenge controle, dronken mocht je niet zijn. Van drugs was nog geen sprake. Ik heb er toen in ieder geval niets over gehoord of van gemerkt. Ja, wat dronkenschap betreft, in het buurthuis waren ze iets soepeler dan op school. Daar was het heel streng. Dan moest je gewoon weg, eerst een paar dagen geschorst, dan moesten je ouders naar school komen, en als het weer gebeurde moest je van school.'

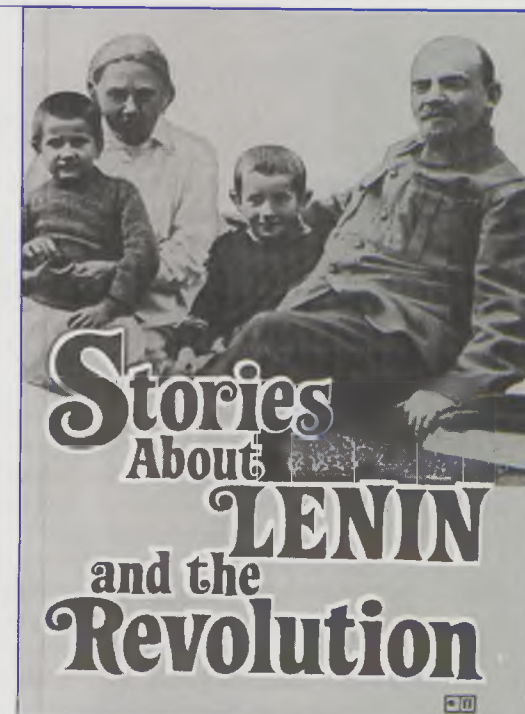
Pionier

'Het was een eer om Pionier te worden. Dat was in de tweede of derde klas. Ik zal negen of tien zijn geweest. Je mocht pas lid worden als je hele goede cijfers haalde en je gedrag goed was. Er werden een stuk of vijf kinderen uitgekozen die lid mochten worden. Dat kwamen ze je zeggen, niet officieel met een brief of zo. In Rusland doen ze niet zoveel met brieven, het is er meer informeel.

Ik was heel erg trots! Je stond dan voor de hele klas en dan was er een toespraakje voor je en dan kreeg je de das van de Pioniers om. Dat werd door oudere leerlingen van een jaar of vijftien gedaan. Ik was er heel opgewonden van. Maar ik weet ook dat ik het zielig vond voor de andere kinderen, want die wilden ook Pionier worden, maar ze mochten niet. Ik had in de eerste drie jaren een lerares en die zei, bijvoorbeeld als ik niet netjes schreef: 'Als jij niet netter schrijft, kun je nooit een goede Pionier worden'.

Ja, wat deden we bij de Pioniers? We hadden regelmatig vergaderingen, we hadden het druk omdat we vier tot vijf keer per jaar grote spelen deden, ook met de Pioniers van andere scholen. Bijvoorbeeld een grote speurtocht in het bos. We moesten ook regelmatig kranten maken over de dingen die in de klas en op school gebeurden. Marxistisch-leninistische dingetjes ging je pas doen bij de Komsomol, dat was als je vijftien of zestien werd, maar ik heb ze nooit gedaan, want toen ik van

Hans Pols

school kwam, was het 1991 en toen was het gedaan met de Sovjet-Unie.'

Het einde van de USSR

'Voor veel mensen in Rusland was Gorbatsjov een slechte man. Zij verlangen naar vroeger en zijn nog steeds ontevreden omdat de Sovjet-Unie niet meer bestaat. En ik hoor dat ook van Wit-Russische mensen. Wat er is gebeurd, was voor die mensen een enorme klap. Ze vinden dat Gorbatsjov het land met in heel veel opzichten naar beneden heeft gebracht, omdat hij te veel met buitenlandse en niet zoveel met binnenlandse politiek bezig was. Hij was vooral goed voor het Westen.

En dan zijn er de mensen, maar die vormen een minderheid, die wel tevreden zijn met de huidige situatie. Zij hebben respect voor Gorbatsjov. Maar volgens mijn ouders gaat het nu onder Poetin wel beter. Hij probeert land weer op te bouwen. En ik hoop dat het hem lukt. Het probleem met Gorbatsjov was ook dat hij niemand had voorbereid op de grote veranderingen. Hij is en blijft een grote figuur in onze geschiedenis. Hij had goede bedoelingen en zijn *reformen* hadden misschien kunnen slagen, maar niet in die tijd en in ons land.'

'Voor een Rus is een buitenlander echt een *alien*, een vreemd wezen. Je ziet er niet zoveel, dus zijn ze vreemd, maar ze zien er ook anders uit. We waren er echt een beetje bang van. Toen ik mijn man voor het eerst ontmoette, durfde ik niets te zeggen. Maar de andere kant is dat we nu ook bereid zijn ze te accepteren en ze het beste te geven.'

